

Rozvoj pivovarsko-sladovníckeho odvetvia na Slovensku

GEJZA BEZÁK, generálny riaditeľ, Pivovary a sladovne, odborové riaditeľstvo, Bratislava

663.4.001(437.06)

Potravinársky priemysel na Slovensku — vo svojom súhrne — zaznamenal v poslednom období pozoruhodný vzostup. Popri niektorých významnejších rekonštrukciách prišlo sa zároveň k vybudovaniu celého radu potravinárskych závodov, ako sú: Závod na výrobu kyseliny citrónovej v Leopoldove, Potravinársky kombinát v Rimavskej Sobote, Mäsokombinát vo Zvolene, Vinársky závod v Bratislave-Rači a ďalšie, ktoré svojím výrobným rozsahom prekračujú rámec Slovenska a nadobúdajú celoštátny význam. Ďalšie rozsiahle závody v potravinárskych odvetviach na Slovensku — Mäsokombinát Nitra, Cukrovar v Dunajskej Strede a iné, sú vo výstavbe, resp. v štádiu projekčnej prípravy.

Ak však porovnávame rozvoj ktoréhokoľvek odvetvia potravinárskeho rezortu na Slovensku s rozvojom odvetvia pivovarsko-sladovníckeho, ukazuje sa, že v relatívnom zrovnaní jeden z najprogresívnejších rozvojev v období posledných piatich rokov zaznamenalo práve naše odvetvie — odvetvie pivovarov a sladovní. V uvedenom období boli vybudované a do prevádzky uvedené štyri veľké závody: Pivovar o kapacite 500 000 hl/rok a sladovňa o kapacite 17 000 ton/rok v Topoľčanoch, nová sladovnícka kapacita 18 500 ton sladu za rok v závode Trnava, sladovňa v Michalovciach, ktorá svojou kapacitou 30 000 ton sladu za rok je súčasne najväčším sladovníckym závodom v ČSSR a napokon sladovňa o kapacite 15 000 ton/rok, ktorá v rámci Potravinárskeho kombinátu Rimavská Sobota bola do skúšobnej prevádzky uvedená v priebehu minulého roku.

Výsledok tohto budovateľského úsilia, spolu s rekonštrukčnými prácami, ktoré od oslobodenia boli uskutočňované na ostatných závodoch, prejavuje sa v podstatnom zvýšení výroby piva a sladu i v prenikavom zvyšovaní podielu, ktorým sa naše odvetvie na Slovensku zúčastňuje na plnení celoštátnych vývozných úloh pri vývozu čs. sladu do zahraničia.

Ak totiž stanovíme, že výrobu piva na Slovensku v roku 1945 možno označiť číslom 100, tak potom výrobu v roku 1965 — 20 rokov po oslobodení — bolo by možno označiť číslom 893, čiže za uplynulých 20 rokov zaznamenávame rast výroby v takmer 9-násobnom rozsahu. Ak podiel vývozu sladu zo slovenských sladovní predstavoval v roku 1963 iba 3,6 % z celoštátnej úlohy, tak v roku 1965 predstavuje už 27,2 % a v celkovom rozsahu vzrástol za uvedených 5 rokov na 13-násobok pôvodnej výšky. Uvedené čísla sú presvedčivým dôkazom nášho rastu a zdalo by sa, že musia byť i v maximálnom súlade s rastom spotreby.

Nie je to však pravda. Celkový rast spotreby ďaleko prevyšuje uvedený rast výroby. Skutočne zaznamenaná spotreba na hlavu obyvateľa na Slovensku, predstavujúca realizovaný predaj piva pri neúplnom krytí skutočných požiadaviek spotrebiteľa najmä v letnom období, predstavuje v roku 1965 106,5 l (v roku 1945 bola zaznamenaná vo výške necelých 15 l) a objektívne možno predpokladať, že do roku 1970 vzrastie na 121 l.

Rozdiel, prejavujúci sa v skutočnom raste spotreby a vlastnými možnosťami výroby, musel sa v najnutnejšom rozsahu pokrývať presunom piva z českých krajov. Výška presunu, najmä v posledných rokoch, trvale narastala a v roku 1965 po prvý raz prekročila hranicu jedného milióna hl. Táto skutočnosť mala negatívny vplyv jednak na krytie skutočnej spotreby na Slovensku, jednak na celé národné hospodárstvo pre zaťažovanie dopravy i zvyšovanie mimovýrobných nákladov. Na zaistenie prepravy uvedeného množstva presunuté pivo bolo potrebné zabezpečiť viac než 400 nákladných vlakových súprav o kapacite 60 vozových jednotiek a v nákladovej sfére asi 35 miliónov Kčs v mimovýrobných nákladoch. Pritom časové výkyvy v zaškoľovaní prepravy spôsobovali dosť často poruchy v zásobovaní i nespokojnosť spo-

trebitela s kvalitou, ktorá v niektorých prípadoch bola v dôsledku príliš dlhej prepravnej doby narušená najmä v trvanlivosti piva.

Naše odborové riaditeľstvo, hneď po svojom zriadení, previedlo podrobnú analýzu súčasného stavu a v období priprav návrhu dlhodobého plánu na 4. päťročnicu zameralo svoje úsilie na spracovanie takej varianty plánu, ktorá by riešila súčasný nepriaznivý stav v rozhodujúcom rozsahu. Konceptia nami spracovaného návrhu štvrtej päťročnice rieši v prvom rade otázku dobudovania výrobných kapacít. Uvažuje s tým, že by ešte v tomto roku bol dobudovaný a do prevádzky uvedený pivovar o kapacite 300 000 hl/rok v Rimavskej Sobotě a v roku 1967 ďalší pivovar o kapacite 600 000 hl/rok vo Veľkom Šariši. Na jeseň toho istého roku bude do prevádzky uvedená sladovňa o kapacite 30 000 ton sladu za rok v Hurbanove, pričom výstavba závodu bude pokračovať tak, aby začiatkom roku 1969 mohol byť ukončený a do prevádzky uvedený i pivovar o kapacite 600 000 hl/rok. V poslednom roku päťročnice uvažuje sa s uvedením do prevádzky nového pivovaru v Banskej Bystrici o kapacite 300 000 hl piva za rok. Ďalšie výrobné kapacity budú získané prevedením rozsiahlejších rekonštrukcií niektorých terajších závodov, hlavne v Bratislave, Martine, Poprade, Košiciach a v Michalovciach. Popri základnej úlohe, ktorá sa sleduje výstavbou a rekonštrukciami v oblasti výrobných kapacít, je len samozrejmé, že chceme zároveň riešiť i otázku zvyšovania úrovne technickej vybavenosti. Vo všetkých novobudovaných závodoch a sčasti i v závodoch rekonštruovaných zabezpečujeme u hlavnej výroby kvasný proces pokračujúceho systémom, ktorý sa predbežne s veľmi dobrým výsledkom uplatnil v závode Topolčany. Uvažujeme s plným uplatnením paletizácie, aby vnútrozávodná preprava dosiahla maximálne dosažiteľný stupeň techniky. Osobitnú pozornosť budeme venovať otázkam filtrácie piva kremelinovým spôsobom, v plnom rozsahu chceme uplatniť systém protiprúdových dochladzovačov v kombinácii s odstredivkami u mladiny a ďalšie najnovšie technické prvky.

Koncepcia ďalšieho rozvoja pivovarsko-sladovníckeho odvetvia na Slovensku, shrnutá v návrhu 4. päťročnice a vo výhľadových štúdiách, orientuje sa na dosiahnutie týchto cieľov:

a) Zabezpečiť rozšírenie výrobných kapacít v takom rozsahu, aby do roku 1970 pri uvažovanej spotrebe 121 l piva na hlavu obyvateľa dosiahli sme prenikavé zníženie súčasného rozsahu presunov piva z českých krajov a v ďalšom období — najneskôr do roku 1974 — získali úplnú sebestačnosť v pokrývaní požiadaviek spotrebiteľa. V tomto období uvažujeme výlučne s presunom špeciálnych značkových pív jednak pre spestrenie trhu a jednak vzhľadom na rozvoj turistického ruchu, v maximálnom rozsahu 100 000 hl piva za rok.

b) Zabezpečiť ďalšie zvyšovanie vývozných úloh v prvom rade cestou zvyšovania vývozu tak, aby rozsah vývozných úloh vzrástol o 45 % v porovnaní s dosiahnutou skutočnosťou v roku 1965.

c) Osobitnú pozornosť budeme venovať otázkam zvyšovania kvality výrobkov. Na tomto úseku chceme dosiahnuť najmä to, aby do roku 1970 nastalo podstatné zlepšenie v dodržiavaní osvedčenej technológie výroby. Uvažujeme s tým, že by v cieľovom roku 4. päťročnice najmenej 60 % výroby piva bolo zabezpečované bez použitia akýchkoľvek výnimok z platnej ČSN. K ďalšiemu zlepšeniu, najmä na úseku trvanlivosti pív, chceme prispieť riešením otázok dôslednejšej filtrácie, zvyšovaním úrovne hygieny a sanitácie na našich závodoch.

d) Ďalšou úlohou, ktorú sme si umienili zabezpečiť do roku 1970 v rozvoji odvetvia je postupná zmena štruktúry v charaktere našich pív. Mám na mysli najmä vylepšovanie stupňovitosti vyrábaného piva, aby sa sortimentná skladba výrobkov priblížila úrovni sortimentu v českých krajinách. Z toho dôvodu uvažujeme s postupným zvyšovaním podielu 12° piva z terajších 4,4 % na asi 10 % v roku 1970 a úmerným podielom zabezpečiť znižovanie 7° piva. V tom istom smere bude potrebné riešiť i otázku výroby medzi pivom v sudovom balení a pivom fľašovým s cieľom ďalšieho vylepšovania pomeru v prospech piva fľašového.

e) Pri zaistovaní týchto problémov jednou z rozhodujúcich úloh bude zabezpečovanie progresívneho rastu produktivity práce. I keď sa nám pri plnení tejto úlohy veľkým pomocníkom stanú novovybudované, modernou technikou vybavené závody, predsa len značný podiel pri zaistovaní rastu produktivity práce pripadne na iniciatívu pracujúcich v našich súčasných podnikoch, závodoch a prevádzkach. Očakávame, že pri zaistovaní tejto úlohy veľmi pomôžu nové zásady riadenia a plánovania nášho priemyslu, ktorých aplikáciu, premietnutú v projekte činnosti našej VHJ, práve v tomto období uvádzame do praxe na našich podnikoch a závodoch. Pri spracovávaní projektu aplikácie nových zásad riadenia spolupracovali sme veľmi úzko s naším sesterským odborovým riaditeľstvom v Prahe, aby najmä činnosti, ktoré svojou pôsobnosťou majú slúžiť pre rozvoj oboch našich VHJ [činnosť Výskumného ústavu, normotvorná, bilančná a niektoré časti ďalšieho technického rozvoja a pod.] boli účelne koordinované, aby nedochádzalo k dvojkoľajnosti a aby slúžili v plnej miere pre ďalší úspešný rozvoj pivovarsko-sladovníckeho odvetvia v Čechách i u nás — na Slovensku. My sami očakávame od zavedenia nových zásad riadenia — nových prvkov najmä na úseku kolektívnej i osobnej hmotnej zainteresovanosti — ďalší rozvoj tvorčej iniciatívy pracujúcich najmä na úseku organizácie práce, v rozvoji nových foriem socialistickej súťaže, v rozvoji zlepšovateľského hnutia a novátorských foriem, ktoré vo svojom súhrne prinesú zaistenie progresivity v raste produktivity práce, ďalšie znižovanie výrobných i mimovýrobných nákladov, a tým priaznivejšie plnenie hospodárskeho výsledku.

Rok 1966 — prvý rok štvrtej päťročnice — možno z hľadiska vyššie uvedených cieľov odvetvia označiť za rok rozhodujúci. Od výsledku, s akým dokážeme rýchlo uplatniť myšlienky nových zásad riadenia v našej praxi a zároveň od výsledku,

s akým dokážeme pripraviť, resp. uviesť do prevádzky prvé tri z uvedených nových výrobných kapacít, bude v rozhodujúcej miere odvislý úspech, či neúspech našich celkových plánov rozvoja odvetvia.

Objektívne podmienky pre úspešné splnenie vytýčených cieľov sú v zásade vytvorené. Z hľadiska surovíného zaistenia sú naše úvahy, vyjadrené v dlhodobom pláne i vo výhľadových štúdiách, zabezpečené. Produkcia sladovníckeho jačmeňa ani pri uvažovanom raste výroby nie je vyčerpaná, pričom zvýšením hektárových výnosov, o ktoré usiluje novo sa rozbiehajúce súťažné hnutie, pri správnom pochopení pracovníkov v poľnohospodárskom rezorte možno dosiahnuť ešte ďalšie užitočné rezervy. Tak isto je možné dosiahnuť ďalšie rezervy správnejším rozdelením dosiahnutej produkcie na spracovateľské a krmné účely, pretože niekedy je už vyprodukovaná surovina nesprávne využívaná.

Rovnako kladne možno hodnotiť situáciu v oblasti rozvoja pestovanie chmeľu na Slovensku. I na tomto úseku dosiahli sa v poslednom období, za aktívneho príspevku pokusného pracoviska pri n. p.

Slovenské sladovne v Trnave, pekné výsledky a podiel slovenského chmeľu, ktorý je spracovávaný v našich závodoch, sa značne zvýšil. V poslednej fáze zberu, pri jeho lisovaní a konzervácii, žiadalo by sa však tiež viac pozornosti, aby sa zbytočne neznižovala jeho kvalita.

A napokon, nie však poslednou objektívnou podmienkou úspechu rozvoja nášho odvetvia, je záujem spotrebiteľa, vyjadrený indexom rastu spotreby. Uviedol som už, že tento rast, najmä v poslednom období, je tak prudký, že je nedostatočne krytý nielen rastom vlastných výrobných kapacít, ale i sústavným zvyšovaním presunov. Pivo sa neodškriepiteľne stalo i na Slovensku ľudovým nápojom, stalo sa predmetom dennej potreby pracujúceho človeka. Padli všetky teórie, hlásané za buržoáznej ČSR i za tzv. Slovenského štátu, o tom, že pivo je pre oblasť Slovenska nápojom netypickým. S postupnou industrializáciou Slovenska, s postupným zvyšovaním životnej úrovne sa ukazuje i trvalý rast spotreby našich výrobkov. A v tom nutno vidieť jednu z prvoradých záruk ďalšieho rozvoja nášho pivovarsko-sladovníckeho odvetvia na Slovensku.

РАЗВИТИЕ ПИВОВАРЕННОЙ И СОЛОДИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В СЛОВАКИИ

Автор приводит данные об осуществленных в последнее время капитальных вложениях в пивоваренную и солодильную промышленности Словакии. Сравниваются статистики о производстве и потреблении пива в Словакии в 1945 году и в настоящее время. Намечаются основные направления дальнейшего развития пивоваренно-солодильной промышленности и рассматриваются перспективы повышения потребления. Планы предусматривают в 1970 году потребление 121 литр на голову в год.

DIE ENTWICKLUNG DER BRAU- UND MALZINDUSTRIE IN DER SLOWAKEI

In dem Artikel wird der Investitionsaufbau der Brau- und Malzindustrie in der Slowakei behandelt. Die Statistik des Bier-Ausstoßes und Verbrauchs in den letzten Jahren wird mit dem Stand vor dem Jahr 1945 verglichen. Im weiteren werden die Grundsätze und Richtlinien der zukünftigen Entwicklung der Brau- und Malzindustrie und die erwartete Konsumsteigerung erörtert; der Prokopfverbrauch soll in der Slowakei in dem Jahr 1970 121 Liter Bier erreichen.

DEVELOPMENT OF BREWING AND MALTING INDUSTRIES IN SLOVAKIA

The author outlines the scale of capital investments allocated for the development of brewing and malting industries in Slovakia and compares statistical data of the production and consumption of beer before the World War II and in recent years. The plans of further development envisage in 1970 per capitum consumption as high as 121 l per year. The principal phases of the development and its specific features are discussed.